

Kommunstyrelsen

## Remiss - Ett språkrav för språkutveckling SOU 2024:78, S2024/02115

Utredningen om ett språkrav för språkutveckling har sammanfattningsvis fokuserat nedanstående frågor:

- 1. Språknivå och språkrav** *Vilken språknivå som ska gälla för undersköterskor och vårdbiträden samt om språknivån bör vara olika för olika yrkesgrupper Hur ett språkrav kan utformas, bedömas och införas skyndsamt Hur språkravet kan följas upp och långsiktigt kvalitetssäkras*
- 2. Konsekvenser för kompetensförsörjningen** *Analysera och redovisa konsekvenserna av språkraven för äldreomsorgens kompetensförsörjning och föreslå hur sådana konsekvenser kan mildras*
- 3. Insatser för att hjälpa personalen att uppnå språkravet** *Analysera och föreslå kostnadseffektiva insatser som kan hjälpa befintlig personal i äldreomsorgen att snabbare nå kraven*

Nedanstående aktiviteter presenteras som åtgärder för att möta behovet av att stärka det svenska språket i äldreomsorgen:

- Språkrav för språkutveckling - Krav på verksamheter att arbeta språkutvecklande
- Svenskalyft – statsbidrag till arbetsgivarna
- Stöd för genomförande (genom uppdrag till myndigheter)
- Uppföljning och tillsyn (genom uppdrag till myndigheter)
- Utredning som ser över svenskutbildning för vård- och omsorgselever i komvux

Äldrenämnden i Umeå kommun positivt inställda till insatser för att stärka det svenska språket i äldreomsorgen. Dock finns en del utmaningar som behöver tas i beaktande om det ska vara genomförbart och ge effekt.

I Umeåregionen är arbetslösheten låg och arbetskraftsbristen utbredd. Det bidrar till en utmaning att möjliggöra studier under arbetstid även om verksamheterna får ekonomisk ersättning. Det finns helt enkelt inte

människor som kan säkerställa välfärdsleverens och om insatser blir allt för omfattande och tidskrävande. Då cirka en tredjedel av medarbetarna troligen kommer ha behov av språkstärkande insatser i någon utsträckning så finns det också utmaningar att schematekniskt frigöra tid för utbildning. Detta måste också kombineras med att medarbetare ska schemaläggas för äldreomsorgslyftet. Det innebär att det kan uppstå svårigheter att täcka verksamhetens behov av att utföra individers beviljade insatser av vård och omsorg när såväl äldreomsorgs- som svenskalyft ska schemaläggas.

Utifrån att det omfattar en stor andel av medarbetarna kommer satsningen vara resurskrävande och behöver också vara bred och varaktig. Därför finns det svårigheter med statliga satsningar där medel utlyses en begränsad tid. Av utredningen framgår att språkravet ska ha tydligt fokus på att verksamheterna ska arbeta systematiskt, fortlöpande och långsiktigt för sådan utveckling. När det kommer till språkutveckling är det inget som kan lösas med korta insatser utan kräver tid och praktisk träning, sju år bedöms därför vara en kort tidshorisont i detta läge. Vidare uttrycks att det handlar om all omsorgspersonal och både avser befintliga medarbetare och de som anställs efter att språkravet trätt i kraft. Bedömningen är därför att det är viktigt att skapa såväl mer långsiktiga stöd och planeringsförutsättningar som att bredda målgruppen så det exempelvis är en naturlig rörelse av personal mellan ex funktionshinderomsorg och äldreomsorg - likväl som mellan hälso- och sjukvård och äldreomsorg. Det förefaller också viktigt att utbildningsanordnare har förutsättningar till att möta upp det behov som uppstår och att detta säkerställs.

En annan svårighet är att äldreomsorgen i dagsläget inte har i sitt kompetensområde att bedöma språklig nivå och inte heller har pedagogisk kompetens att utveckla språkutvecklande arbetsplatser fullt ut. Språkombud finns i verksamheten och är en viktig resurs men för att nå full effekt krävs en ny organisering samt komplettering av annan kompetens än vad som finns i verksamheten idag. Även detta behöver långsiktig finansiering som täcker såväl det praktiska arbetet ute i verksamheterna som overhead-kostnader som uppstår i och med att det krävs en sammanhållen struktur för att säkra likvärdig kvalitet i arbetet med utvecklandet av språkutvecklande arbetsplatser i samtliga verksamheter.

Med erfarenhet av uppföljning av det befintliga äldreomsorgslyftet bedöms också att det kommer vara resurskrävande att följa upp språkstärkande insatser. Då fler medarbetare behöver omfattas av ett svenskalyft än äldreomsorgslyftet kommer det att finnas behov av finansiering för att hantera även denna administration. Utöver detta är även Yrkesresan, som är ett samarbete mellan Sveriges Kommuner och Regioner, Regionala

samverkans- och stödstrukturer och Socialstyrelsen, snart redo att implementeras för äldreomsorgen. Denna utbildningsinsats förväntas alla medarbetare i verksamheten genomföra.

Med rätt förutsättningar ser äldre nämnden att ett språkstärkande lyft kan leda till förbättrad kvalitet för den enskilde då exempelvis förutsättningarna för medarbetarna att följa ordinationer och utföra nödvändig dokumentation skulle förbättras. Den sociala samvaron för den enskilde skulle troligen också påverkas positivt när fler medarbetare kan kommunicera på ett bättre sätt på svenska. Vidare finns det också arbetsmiljöfrågor som förbättras utifrån att fler medarbetare kan dela på tyngre ansvarsområden när den språkliga nivån höjs samt att risken för konflikter mellan medarbetare minskar när förmågan att kommunicera med varandra stärks.

Rebecca Andersson, HR-chef  
Äldreomsorgsförvaltningen